

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

૧. (અ) માનવ સંસાધન સંચાલન એટલે શું ? તેનું મહત્વ જણાવો.

અથવા

- માનવ સંસાધન આયોજનના ફાયદા જણાવો.

(બ) માનવ સંસાધન આયોજનની પ્રક્રિયા વર્ણવો.

✓

અથવા

માનવ સંસાધન સંચાલકના ગુણો જણાવો.

(ક) માનવ સંસાધન સંચાલનના કર્મચારીલક્ષી ઉદ્દેશો જણાવો.

અથવા

માનવ સંસાધન આયોજનની મર્યાદાઓ સંક્ષેપમાં જણાવો.

૨. (અ) કર્મચારી પસંદગીની પ્રક્રિયા જણાવો.

અથવા

તાલીમનું મહત્વ જણાવો.

(બ) માનવ સંસાધન વિકાસનો અર્થ જણાવી લક્ષણો વર્ણવો.

અથવા

તાલીમ અને વિકાસ વચ્ચે તફાવતના ચાર મુદ્દાઓ જણાવો.

(ક) માનવ સંસાધન વિકાસ માટે કોઈપણ ચાર પદ્ધતિઓ સમજાવો.

અથવા

તાલીમની પદ્ધતિ ખર્ચાળ કઈ રીતે ગણાય ?

૩. (અ) કામગીરી મૂલ્યાંકનનો અર્થ જણાવી તેના હેતુઓ જણાવો.

અથવા

બઢતીનો અર્થ જણાવી સિનિયોરીટી બઢતી પ્રથાના લાભાલાભ જણાવો.

(બ) નોંધ લખો - મનોવૈજ્ઞાનિક મૂલ્યાંકન

અથવા

નોંધ લખો - બદલીની હકારાત્મક અસરો

(ક) જુસ્સો કોને કહેવાય ? જુસ્સાને વધારવા માટેના ઉપાયો જણાવો.

૪

અથવા

નોંધ લખો - માનવ સંપત્તિના હિસાબો

૪. (અ) કાર્યરચના પર અસર કરતાં વિવિધ પરિબલો ટૂંકમાં ચર્ચો.

૬

અથવા

ગુણવત્તા વર્તુળના વિવિધ હેતુઓ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવો.

(બ) કાર્ય વિસ્તૃતિકરણ અને કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ વચ્ચે તફાવતના કોઈપણ ચાર મુદ્દા સમજાવો.

૪

અથવા

કાર્યજીવનની ગુણવત્તા માટેની આઠ શરતોની યાદી આપો.

(ક) ગુણવત્તા વર્તુળનું વ્યવસ્થાતંત્રીય માળખું ટૂંકમાં સમજાવો.

૪

અથવા

કાર્યરચના અંગેના (૧) શારીરિક-મનોવૈજ્ઞાનિક અભિગમ તથા (૨) સામાજિક-ટેકનિકલ અભિગમ ટૂંકમાં માહિતી આપો.

૫. નીચેના પ્રશ્નોના એક/બે વાક્યમાં ઉત્તર આપો. (દરેક પ્રશ્ન એક ગુણનો) :

૧૪

• (૧) માનવ સંસાધનની વ્યાખ્યા આપો.

• (૨) મજૂર ફેરબદલી દરનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.

• (૩) માનવ સંસાધન આયોજનની પ્રક્રિયાના વિવિધ તબક્કા દર્શાવો.

• (૪) વૈજ્ઞાનિક ભરતીનો અર્થ જણાવો.

• (૫) માનવ સંસાધન વિકાસની કોઈપણ ચાર ટેકનિક (પદ્ધતિ)ના નામ આપો.

• (૬) 'અધિકારી વિકાસ'નો સરળ અર્થ જણાવો.

• (૭) કામગીરી મૂલ્યાંકન કરતા મૂલ્યાંકનકારોમાં કોનો સમાવેશ થાય છે ?

• (૮) કર્મચારીની બદલીના ગમે તે ચાર માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો જણાવો.

• (૯) નીચો જુસ્સો કઈ બાબતોનો સંકેત આપે છે ?

• (૧૦) કાર્ય પુનઃરચના એટલે શું ?

• (૧૧) 'કાર્ય જીવનની ગુણવત્તા' કઈ રીતે ખર્ચાળ પ્રવૃત્તિ છે ?

• (૧૨) ભારતમાં સૌ પ્રથમ ગુણવત્તા વર્તુળ કઈ કંપનીમાં અને કઈ સાલમાં સ્થપાયું હતું ?

• (૧૩) માનવ સંસાધન સંચાલકની ગમે તે ચાર ભૂમિકા જણાવો.

• (૧૪) કર્મચારી ભરતી માટેના ચાર આંતરિક સ્ત્રોત સૂચવો.

Seat No. : _____

D-525
December-2011

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) What is Human Resource Management ? Explain its importance. 6
OR
Explain advantages of Human Resource Planning.
- (b) Explain process of Human Resource Planning. 4
OR
Explain qualities of Human Resource Manager.
- (c) Explain employee oriented objectives of HRM. 4
OR
Explain briefly the limitations of HR Planning.
2. (a) Narrate the selection procedures of Employee. 6
OR
Explain the importance of Training.
- (b) Define HR Development and explain its characteristics. 4
OR
Differentiate any four points between training and development.
- (c) Explain any four methods for the development of Human Resource. 4
OR
How training is an expensive activity ?
3. (a) What is Performance Appraisal ? Explain its objectives. 6
OR
What is Promotion ? Explain advantages and limitations of seniority base promotion.
- (b) Write note on Psychological Appraisal. 4
OR
Write note on Positive effects of transfer.
- (c) What is Morale ? How it can be increased ? 4
OR
Write note on Human Resource Accounting.

P.T.O.

4. (a) Discuss in brief various factors affecting Job Design.

OR

Explain various objectives of Quality Circles in brief.

- (b) Explain any four points of difference between Job Enlargement and Job Enrichment.

OR

Enlist eight conditions for Quality of work life.

- (c) Explain organizational structure of Quality Circles in brief.

OR

Give brief information about following approaches to Job Design :

- (1) Bio-psychological Approach.
- (2) Socio-technical Approach.

5. Answer the following questions in **one** or **two** sentences. (Each question carries **one** mark.)

- (1) Give definition of Human Resources.
- (2) Clarify the concept of Labour Turnover.
- (3) Mention various stages of the process of Human Resource Planning.
- (4) State the meaning of Scientific Recruitment.
- (5) Give names of any four techniques of Human Resource Development.
- (6) State simple meaning of Executive Development.
- (7) Who are included as appraisers doing Performance Appraisal ?
- (8) State any four guiding principles of employee transfer.
- (9) Low morale suggests which things ?
- (10) What is Job Redesign ?
- (11) How Quality of Worklife is an expensive activity ?
- (12) In India, in which company and year the very first Quality Circle was established ?
- (13) State any four roles of Human Resource Manager.
- (14) Suggest any four internal sources for employee recruitment.